

БЪЛГАРСКИЯТ ЛЕВ

Съвременната история на българските парични знаци започва след възстановяването на българската държава през 1878 г. През 1880 г. с приемането на Закона за правото на рязане на монети в Княжество България се създава българската парична единица „лев“, разделен на сто части – „стотинки“. При въвеждането на лева той се приравнява към златния френски франк и е възприет биметалният стандарт (сребро и злато), с което България фактически приема принципите на Латинския паричен съюз.

Към 1878 г. в стопанския оборот на страната се използват различни чуждестранни монети – най-вече турски, руски, румънски и сръбски сребърни монети. Българската народна банка (БНБ), създадена през 1879 г., успява да наложи употребата на лева на българска територия и изтласкването на чуждестранните монети от паричното обращение до края на 1886 г. с помощта на специални закони за преустановяване ползването на румънски и сръбски монети (законът е приет през 1884 г.) и на руски монети (законът е приет през 1886 г.).

Първите монети на Княжество България са медните от 2, 5 и 10 стотинки, отсечени през 1881 г. През 1882 г. са отсечени сребърни български монети от 1 и 2 лв., а през 1894 г. са отсечени златни монети от 10, 20 и 100 лв.

До края на Балканската война са отсечени монети от злато, сребро и медни сплави, в това число първите български възпоменателни монети от 1894 г. – златните 20 и 100 лв. Започват да се секат и разменни монети от неблагородни метали и сплави – в обращение през 1917 г. навлизат цинкови, а по-късно и алуминиеви монети. В навечерието на Втората световна война се секат железни монети. По време на Втората световна война се секат 10 вида разменни монети.

До 1952 г. всички български монети се секат в чужбина. През 1951 г. се създава [българският Монетен двор](#) и през 1952 г. в него България за първи път сама отсича монети.

В българския Монетен двор и до днес се секат разменните и възпоменателните монети на България. Възпоменателните монети са предимно от сплави, мед, сребро и злато и са посветени на различни теми – събития и личности от българската история, постижения в спорта, технологиите и на природна тематика.

Пълен каталог на българските монети от 1881 г. до днес може да се види [тук](#).

През 1885 г. е приет закон, който предоставя на БНБ монополно право да издава банкноти в страната. Според същия закон всички държавни учреждения са задължени да приемат българските банкноти. Първите български банкноти са със златно покритие в размер 1/3 от номинала. Първите български банкноти от 20 и 50 лв са отпечатани през 1885 г.

През 1891 г. е приет закон, позволяващ на БНБ да издава и банкноти със сребърно покритие в размер 1/3 от номинала. През следващите години златният стандарт периодично се отменя и възстановява, а съотношението в сребърния стандарт се променя. След балканските войни и Първата световна война, в началото на 1919 г. закон преустановява обменемостта на левове срещу злато и сребро. Златното покритие на българския лев се възстановява със закон през 1924 г., но същият закон отменя правото на БНБ да издава банкноти със сребърно покритие.

България за първи път сама отпечатва банкноти през 30-те години на XX век. Това са отпечатаните в Държавната печатница в София банкноти от 5000 лв., емисия 1924 г., и 20 лв., емисия 1925 г.

Когато след 1989 г. в България започва преходът към пазарно стопанство, новоприетият Закон за БНБ възстановява двустепенната банкова система, състояща се от търговски банки и централна банка, и потвърждава монополното право на БНБ да емитира българските монети и банкноти.

След либерализацията на цените и последвалата инфлация в периода 1991 г. – 1994 г. се емитират парични знаци с високи номинали, включително монети от 50, 100, 500 и дори 10 000 лв., както и банкноти от 20, 50, 100 (две емисии), 200, 500, 1000 и 2000 лв.

Кризата в края на 1996 г. води до нов период на много висока инфлация и през 1996 г. – 1997 г. БНБ спешно пуска в обращение по две емисии банкноти с номинална стойност 1000, 2000, 5000 и 10 000, а също и банкнота с номинална стойност 50 000 лв.

През 1997 г. в страната е въведен валутният борд и курсът на лева е фиксиран първоначално към германската марка, а след това към еврото. Така се постига ценова стабилност, която дава възможност през 1999 г. да се извърши деноминация на лева. В обращение са пуснати нови банкноти от 1, 2, 5, 10, 20 и 50 лв., както и монети от 1, 2, 5, 10, 20 и 50 ст. В следващите години БНБ емитира и банкнота от 100 лв. и разменни монети от 1 и 2 лв.

През 2005 г. БНБ емитира [първата българска възпоменателна банкнота](#). Тя е с номинална стойност 20 лв. и е върху нея поместена реплика на първата българска банкнота с номинална стойност 20 лева, емисия 1885 г. Тази българска възпоменателна банкнота първа вгражда полимерен прозорец в хартията – защитен елемент, който по-късно е използван и в други банкноти по света, включително в новата серия евробанкноти.

През 1994 г. е създадена Печатницата на БНБ. Всички български банкноти, емитирани в периода от 1999 г. до 2013 г., са отпечатани в Печатницата на БНБ, а от 2014 г. до днес – в съвместното дружество на Печатницата на БНБ и *François-Charles Oberthur International*, Франция.

От 2018 г. БНБ пуска в обращение [нова серия банкноти](#). Промените в банкнотите от новата серия произтичат основно от въвеждането на нови защитни елементи. Общият дизайн и основните елементи на банкнотите от новата серия се запазват без съществени изменения спрямо банкнотите от емисиите в периода 1999 г. – 2009 г., които остават в обращение.

Първата банкнота от новата серия е с номинална стойност 100 лева, емисия 2018 г. Тази българска банкнота спечели престижна международна награда, като бе избрана за банкнота на 2019 година по време на конференцията „Висока сигурност при печатните технологии (High Security Printing EMEA)“ от 25 до 27 март 2019 г. в Малта. Повече информация за спечелената награда може да бъде прочетена [тук](#).

Втората банкнота от новата серия е с номинална стойност 50 лева, емисия 2019 г., и е в обращение от 1 ноември 2019 г. Третата банкнота от новата серия е с номинална стойност 20 лева, емисия 2020 г., и е в обращение от 20 март 2020 г. Четвъртата банкнота от новата серия е с номинална стойност 10 лева, емисия 2020 г., и е в обращение от 12 юни 2020 г. Последната, пета, банкнота от новата серия е с номинална стойност 5 лева, емисия 2020 г., и ще бъде пусната в обращение през есента на 2020 г.

Пълен каталог на българските банкноти от 1885 г. досега, включително нециркулирали банкноти и държавни съкровищни билети, може да се види [тук](#).

Със своите номинали, дизайн и стилистика българските парични знаци отразяват различните периоди в развитието на държавата, състоянието и промените в нейното политическо устройство, икономика, култура и различни обществени сфери. Българските монети и банкноти са част от символиката на държавността и по уникален начин съхраняват и пренасят за бъдещите поколения историческата и културната памет на нацията.